

KÄRÄJÄT KEHÄKIVILLÄ

Muinaissuomalaisten oikeudenkäytöstä ei ole säilynyt varmoja tietoja. Voidaan kuitenkin otaksua heillä olleen verraten hyvin järjestetyn oikeuslaitoksen. Vapaat miehet päättivät kokouksissaan yhteisistä asioista. Oikeutta istuttiin taivasalla. Vanhoja lainkäyttöpaikkoja ovat kärjämaet ja tuomarinkivet. Kuuluisin on keskelle pakanuuden ajan kalmistoa sijoitettu tuomarinkehä Euran kärjämaella.

OIKEUTTA JAETTIIN kärjämaen kehäkivillä.

Vanhin oli ylimmällä sijalla, lautakunta kehäkivillä, syytetty seiso i kehän sisällä, ja kansa oli kat-somassa, kuulemassa pyhän oikeuden jakoa.

Syyttäjä virkkoi sanansa miehelle kehän sisällä ja tuomitsijain tiettäväksi.

— Laiska olet rauhan töissä, ylen saamaton sodassa, tavoiltasi talttumaton. Paljon on pahan viko- ja karttunut pääsi varalle. Viimeisestä nyt valitan, vaadin tuomion tekoa, vannon sanani valalla. Suosuttelit vieraan vaimon, saatoit naapurisi naisen sivuun selviltä poluilta, tuotattelit turmioon, heitätelit herjan töille. Hätäisit pyhän avion, rikoit liitoista lujimman. Palkka työstä pantakohon, sorto seuratkoon rikosta, ettei paisuisi pahasi, kasvaisi häjy häpeä. — Sanani olen sanonut.

Ylimmältä sijaltansa haastoi tuomareitten vanhin vikapääksi viitotulle:

— Kuulit väitöksen väkevän, kovan sanan koh-

dallansa. Olet saamaton sodassa, laiskanlainen rauhan töissä, tietty tuhmista teoista. Kova kanne on sanottu, syytös on tihuteosta, vieraan naisen viettelystä. Myönnät syytöksen todeksi?

Ääneti mies vihan alainen siirsi silmänsä ketohon.

— Toisin kysyn, saman sanon: Kieltänet tuhman tekosi?

Syytetty silmänsä kohotti. Katsoi kansaa, lautakuntaa, synkeätä syyttäjäänsä, suuren metsänkin syvyyttä, taivaankannen etäisyyttä. Synkkä oli syyttäjän muoto, totinen kysyjän katse, vankkumaton lautakunta, säälimätön heimojoukko. Kovapa oli maankin kamara, kivi maatakin kovempi, pääsemätön suuri metsä ja taivas ylhäällä etäinen. Katse painui kalliohon. Kieltämättä jäi kysymys.

— Kysyn kolmannenkin kerran, vaadin siihen vastausta: Myöntänetkö, kieltänetkö? — Jäänen vastausta vaille. Kun et kiellä etkä myönnä, virk-

Euran tuomarinkivet. Istumakivien lukumäärästä päättäen on tuomareita ollut kaksitoista.